

Agentschap Telecom
Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Gemeenteradar

ambitieniveau graafschade preventie

Dankwoord

Agentschap Telecom wil alle partijen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de Gemeenteradar van harte bedanken. Speciale dank gaat uit naar de negen gemeenten die de tijd hebben genomen om open en enthousiast over hun organisatie en werk te vertellen. Onze dank gaat ook uit naar het GPKL die Agentschap Telecom gedurende het hele proces wegwijs heeft gemaakt in gemeenteland, heeft voorzien van inhoudelijke expertise en uiteindelijk een podium heeft geboden om met haar leden in gesprek te gaan. Agentschap Telecom wil alle aanwezigen bij de expertsessie over de rol van gemeenten in het voorkomen van graafschade en de aanwezigen bij de vergadering van het GPKL bedanken voor hun actieve inzet en input.

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	5
2	Rollen van gemeenten in de graafketen	7
3	Het gebruik van de Gemeenteradar	9
4	Gemeenteradar	10
	4.1 Opdrachtgever	10
	4.2 Beheerder van eigen netten & weesleidingen	12
	4.3 Grondroerder	14
	4.4 Regisseur van de ondergrond	15
	4.4.1 Voorwaarden aan graafwerkzaamheden van derden	15
	4.4.2 Ordening van de ondergrond	18
	4.4.3 Combineren van graafwerkzaamheden	20

1 Aanleiding

Achtergrond

Agentschap Telecom heeft als toezichthouder op de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (verder: Wion)¹ als doelstelling om graafschade substantieel te verminderen zodat de continuïteit van de levering van essentiële diensten en de veiligheid van de omgeving van mens en milieu beter is gewaarborgd. Daarmee draagt hij bij aan een ondernemend en duurzaam Nederland. Agentschap Telecom zoekt naar oplossingen die bijdragen aan het structureel omlaag brengen van het aantal graafschades. Een van deze oplossingen is volgens het agentschap gelegen in het voeren van regie over de ondergrond.

Gemeenten als regisseur van de ondergrond

Als beheerder van de openbare ondergrond hebben gemeenten een natuurlijke rol om regie te voeren over de ondergrond. Gemeenten kunnen een regierol pakken vanuit het publieke belang van de openbare orde, veiligheid, het voorkomen of beperken van overlast, de bereikbaarheid van gebouwen en de ondergrondse ordening.² Veel gemeenten hebben hiervoor al stappen gezet. Er zijn inmiddels 149 gemeenten die met het aannemen van een Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI), of soortgelijke regelgeving, invulling hebben gegeven aan hun regierol.³ Hieruit blijkt dat veel gemeenten een actieve rol belangrijk vinden.

Door regie te voeren kunnen gemeenten sturen op de ordening van de ondergrond en de graafwerkzaamheden die in de ondergrond plaatsvinden. Gemeenten kunnen in de ordening toewerken naar een zogenaamde leesbare ondergrond. Dit brengt duidelijkheid voor alle partijen ten aanzien van de vraag ‘wat’ ‘waar’ in de ondergrond kan worden aangetroffen. Ook kunnen gemeenten graafwerkzaamheden combineren en erop sturen dat deze zorgvuldig uitgevoerd worden. Al deze facetten van regie zorgen voor een lagere kans op graafschade.

De regietaken worden, gelet op toekomstige ontwikkelingen, in toenemende mate belangrijk. De grond wordt steeds voller en er gaat vaker gegraven worden. Dit heeft onder andere te maken met maatschappelijke ontwikkelingen zoals de transitie naar duurzame energie. Het elektriciteitsnet moet aangepast worden op decentraal opgewekte energie. Het opwekken en opslaan van warmte zorgt voor extra ondergronds ruimtegebruik en de aanleg van nieuwe leidingen. Huidige technologische ontwikkelingen, zoals glasvezel, zorgen ook voor extra ruimtegebruik en graafwerkzaamheden.

Obstakels

Uit interviews met negen gemeenten en een expertsessie met partijen uit de graafketen blijkt dat er obstakels zijn bij het uitoefenen van een regierol door gemeenten. Een belangrijk obstakel is het ontbreken van een specifieke juridische basis voor gemeenten. De precieze bevoegdheden die gemeenten hebben bij het uitoefenen van een regierol zijn niet op nationaal niveau vastgelegd, gemeenten mogen dit zelf invullen. Dit heeft verschillende nadelen. Gemeenten krijgen in de uitoefening van hun rol te maken met schadeclaims van partijen die zich benadeeld voelen door het beleid van een specifieke gemeente, bijvoorbeeld omdat er schades of meerkosten zijn ontstaan. Daarnaast zijn gemeenten in de uitoefening van deze rol afhankelijk van de opstelling van andere partijen. Gemeenten mogen netbeheerders bijvoorbeeld niet verplichten om deel te nemen in combi-werkzaamheden. Voorts verschillen gemeenten onderling van mening over welke taken zij wel en niet als hun verantwoordelijkheid zien. Hierdoor mist er uniformiteit bij het pakken van de regierol. Dit leidt tot discussies: bijvoorbeeld over of de wijze van uitvoering van werkzaamheden alleen een verantwoordelijkheid van de specifiek in de Wion benoemde partijen is, of ook een verantwoordelijkheid van de gemeente in haar regierol.

¹ De Wion is per 1 juli opgegaan in de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse en bovengrondse netten en netwerken (Wibon). De Wibon verandert per 1 juli 2018.

² GPKL i.s.m. VNG. (2013). *Modelverordening werkzaamheden kabels en leidingen*.

³ Dit getal is gebaseerd op het aantal AVOI's (of soortgelijke regelgeving) dat beschikbaar is op mijnoverheid.nl.

De Gemeenteradar als eerste stap

Belemmeringen en discussies over verantwoordelijkheden vormen geen reden om niet met deze rol aan de slag te gaan. De regierol is van zodanig belang dat juist gezocht moet worden naar mogelijkheden om, ondanks de ervaren barrières, na te gaan hoe de komende jaren een actievare rol voor gemeenten kan worden gerealiseerd.

Een eerste stap hierin is om duidelijkheid te geven over welke rollen en taken gemeenten op kunnen pakken om een actieve regierol vorm te geven. Om daarin concreet te worden, heeft Agentschap Telecom een verkenning gedaan naar de taken van gemeenten. Daarbij is breder gekeken dan alleen de regierol. Gemeenten hebben vanuit de Wion in hun rol als opdrachtgever, beheerder van netten en grondroerder namelijk ook plichten om bij te dragen aan het zorgvuldig graafproces. De verkenning is gemaakt op basis van een literatuurstudie en het interviewen van negen gemeenten.

De kennis en ervaringen zijn samengevat in dit document, dat de 'Gemeenteradar' wordt genoemd. Zoals een grondradar kabels en leidingen in beeld brengt, zo brengt de Gemeenteradar de volgens het agentschap belangrijkste taken van gemeenten in beeld die bijdragen aan het ordenen van de ondergrond, het combineren van graafwerkzaamheden en het voorkomen van graafschade. Deze taken vormen tevens een ambitieniveau waar gemeenten naar toe kunnen werken. Gemeenten kunnen de Gemeenteradar gebruiken om de interne organisatie aan te spiegelen. Hierdoor wordt zichtbaar waar kansen liggen om werkprocessen te verbeteren.

En dan verder

Het gebruiken van de Gemeenteradar kan een eerste stap zijn in een proces om als gemeente een sterkere regierol te pakken. Wanneer gemeenten in beeld hebben waar kansen liggen, kunnen zij daarna op die kansen inspelen. Er zijn al verscheidene publicaties die gemeenten hierin ondersteunen. Zo beschrijft RIONED (2004) hoe gemeenten de regierol kunnen vastleggen en welke middelen en instrumenten zij tot hun beschikking hebben.⁴ Het KLO (2008) komt met handvatten om regie bij de aanleg van kabels en leidingen vorm te geven.⁵ Het GPKL en de VNG (2013) bieden een modelverordening voor werkzaamheden aan kabels en leidingen aan.⁶ De NPR7171-2 beschrijft hoe het proces tussen gemeenten en andere betrokken partijen ingericht kan worden om tot inrichting en ordening van de ondergrond te komen.⁷

⁴ Stichting RIONED. (2004). *Regie in de ondergrond. Handreiking afstemming werkzaamheden kabels en leidingen.*

⁵ KLO. (2008). *Handreiking. Efficiency bij aanleg van kabels en leidingen > een gezamenlijk uitdaging. Proactieve regie in de ondergrond.*

⁶ GPKL i.s.m. VNG. (2013). *Modelverordening werkzaamheden kabels en leidingen.*

⁷ NPR7171-2. (2009). *Ordening van ondergrondse netten – Deel 2: procesbeschrijving.* p.10, 12 en 14.

2 Rollen van gemeenten in de graafketen

Agentschap Telecom ziet vier rollen die gemeenten kunnen vervullen om bij te dragen aan het voorkomen van graafschade, het duurzaam inrichten van de ondergrond en het minimaliseren van openbreking van het straatwerk. Gemeenten kunnen opdrachtgever zijn, beheerder van netten, grondroerder en beheerder van de publieke ondergrond. In deze laatste rol hebben gemeenten de mogelijkheid om regie te voeren over de ondergrond.

Deze rollen zijn weergegeven in de onderstaande figuur. Ook zijn bij de rol van netbeheerder en beheerder van de ondergrond de verschillende componenten aangegeven waaruit deze rol is opgebouwd. Hieronder wordt per rol toegelicht uit welke wet deze voortkomt en als er cijfers beschikbaar zijn, wordt aangegeven hoeveel gemeenten deze rol vervullen.

Opdrachtgever

Gemeenten zijn vaak opdrachtgever van graafwerkzaamheden. Uit een analyse van graafschades blijkt bijvoorbeeld dat in ongeveer 32% van de graafwerkzaamheden waarbij graafschades zijn ontstaan, gemeenten opdrachtgever waren.⁸ Artikel 2, eerste lid, van de Wion stelt dat opdrachtgevers de verplichting hebben om te zorgen dat graafwerkzaamheden waartoe zij opdracht geven zorgvuldig kunnen worden verricht.

Netbeheerder

Alle gemeenten zijn beheerder van netten, hoewel het type en de grootte van de netten per gemeente verschillen. Gemeenten zijn beheerder van het riool en vaak ook van (delen van) de openbare verlichting, verkeersregelininstallaties, water- en gasleidingen en/of datakabels. Als beheerder van netten hebben gemeenten bepaalde verplichtingen op grond van de Wion, zoals beschreven in de artikelen 10, 13, 15, en 17.

Naast het beheer van hun eigen netten, zijn gemeenten op grond van de artikelen 18, vierde en vijfde lid, en 19 van de Wion ook beheerder van zogenaamde weesleidingen. Dit zijn leidingen die in de ondergrond worden aangetroffen en waarvan de beheerder van het net na nader onderzoek niet kan worden vastgesteld. Eind 2015 waren er 830 kabels of leidingen geregistreerd als weesleidingen en aangeboden aan gemeenten.⁹

⁸ KLO. (2015). *Analyse graafschades 2012 – eerste helft 2014: Bevindingen o.b.v. schaderegistraties van netbeheerders*. p.11

⁹ Dit aantal is gebaseerd op gegevens van het Kadaster op 14-12-2015.

Grondroerder

Ongeveer 58% van de gemeenten doet met enige regelmaat een graafmelding (tien keer per jaar of vaker) en is daarmee betrokken bij het verrichten van graafwerkzaamheden of mogelijk zelfs aan te merken als grondroerder.¹⁰ Artikel 2, tweede lid, van de Wion verplicht grondroeders om graafwerkzaamheden op zorgvuldige wijze te verrichten. In artikel 2, derde lid, van de Wion wordt dit uitgewerkt in drie vereisten waar een grondroerder in ieder geval aan moet voldoen. Daarnaast zijn bijvoorbeeld de artikelen 16, 17, eerste lid, en 18, eerste lid, van belang voor grondroeders.

Beheerder van de ondergrond

Als beheerder van de openbare ruimte kunnen gemeenten regie voeren over de publieke boven- en ondergrond. In de handreiking van het KLO wordt de regisseur omschreven als de beheerder van de openbare ruimte die bepaalt hoe er wordt omgesprongen met deze ruimte.¹¹ Op basis van eerdergenoemde publicaties over regie door gemeenten, identificeert Agentschap Telecom drie verantwoordelijkheden voor de rol van beheerder van de ondergrond, die bijdragen aan het voorkomen van graafschade:

- het stellen van voorwaarden aan graafwerkzaamheden van derden in openbare grond;
- het ordenen van de openbare ondergrond (waarbij tevens de afstemming met de bovengrondse activiteiten hoort) en
- het combineren van graafwerkzaamheden van verschillende partijen in openbare grond.

De beheerdersrol van gemeenten volgt uit de Gemeentewet en de Telecommunicatiewet.

Via de Gemeentewet zijn gemeenten belast met de inrichting van de openbare ruimte en daarmee ook met de inrichting van de publieke ondergrond. Gemeenten krijgen binnen deze wet de vrijheid om de inrichting ieder op hun eigen wijze vorm te geven. Het is aan de gemeenten om middels verordeningen invulling te geven aan hun bevoegdheden. In de Telecommunicatiewet is voor telecomkabels al specifiek weergegeven welke bevoegdheden gemeenten precies hebben.

Met de Gemeentewet en Telecommunicatiewet hebben gemeenten twee mogelijkheden die specifiek van belang zijn om als beheerder regie te kunnen voeren over de ondergrond. De eerste mogelijkheid is gelegen in de Gemeentewet. De gemeenten mogen voorwaarden stellen aan de wijze van uitvoering van graafwerkzaamheden in de openbare grond in hun regio, mits deze voorwaarden toezien op het publieke belang. Via deze voorwaarden kunnen gemeenten aannemers verplichten om graafwerkzaamheden op een zorgvuldige wijze uit te voeren of hen verplichten kabels en leidingen via een bepaald dwarsprofiel te leggen. De tweede mogelijkheid is dat gemeenten voorwaarden mogen stellen aan het tijdstip van de werkzaamheden en de afstemming tussen werkzaamheden van verschillende netbeheerders. Ook deze voorwaarden moeten toezien op het publieke belang. Deze bevoegdheid is opgenomen in de Telecommunicatiewet. De genoemde opties geven gemeenten de mogelijkheid om regie te voeren in hun rol als beheerder omdat zij (tot op zekere hoogte) regels mogen stellen aan hoe er gegraven wordt, wanneer er gegraven wordt en op welke wijze kabels en leidingen in de openbare grond geordend worden.

In de praktijk ziet men terug dat veel gemeenten deze bevoegdheden vertalen in een verordening kabels en leidingen, aangevuld met nadere regels (bijvoorbeeld in de vorm van een handboek kabels en leidingen). In de modelverordening van de GPKL en VNG bijvoorbeeld, zijn de bevoegdheden geformuleerd in artikel 2 en 3. Artikel 2 gaat over de coördinatie van werkzaamheden en artikel 3 gaat over nadere regels die een gemeente mag verbinden aan de uitvoering, ordening en coördinatie van werkzaamheden in verband met de aanleg van kabels en leidingen in openbare gronden. Het verschilt overigens per gemeente in hoeverre gemeenten regie voeren over de inrichting en werkzaamheden in hun ondergrond.

¹⁰ Dit percentage is gebaseerd op analyses van cijfers van het Kadaster door Agentschap Telecom.

¹¹ KLO. (2008). *Handreiking. Efficiency bij aanleg van kabels en leidingen > een gezamenlijk uitdaging. Proactieve regie in de ondergrond*. p.5.

3 Het gebruik van de Gemeenteradar

In de Gemeenteradar worden de belangrijkste taken van gemeenten benoemd die volgens Agentschap Telecom bijdragen aan het ordenen van de ondergrond, het combineren van graafwerkzaamheden en het voorkomen van graafschade. Deze taken vormen samen een ambitieniveau voor gemeenten. Gemeenten kunnen aan de hand van de Gemeenteradar bepalen waar zij staan met de invulling van taken ten opzichte van het ambitieniveau. Tevens wordt zichtbaar waar in de interne organisatie nog kansen liggen om de invulling van de verschillende gemeentelijke rollen te verbeteren.

De Gemeenteradar is ingedeeld aan de hand van de vier rollen die beschreven staan in het vorige hoofdstuk. In de Gemeenteradar worden per rol algemene taken benoemd. De algemene taken worden verder ingevuld door verscheidene, specifieke taken. Iedere taak wordt gekoppeld aan de dimensie uitvoering, beleid of check op de uitvoering.

- Bij de dimensie Uitvoering (U) wordt vastgesteld in hoeverre de uitvoering van een taak door de gemeente voldoet.
- Bij de dimensie Beleid (B) wordt bekeken of er beleid of werkprocessen beschikbaar zijn die een bepaalde taak structureel vastleggen in de gemeentelijke organisatie.
- Bij de dimensie Check op de uitvoering (C) wordt nagegaan in hoeverre op handelniveau de toepassing van beleid is zeker gesteld.

Per taak wordt toegelicht wat de motivering is om deze op te nemen in de Gemeenteradar. Ook wordt aangegeven wanneer de taak voortkomt uit bestaande wetten, beleid of een stuk van het KLO of het GPKL/VNG. Zo wordt duidelijk of een gemeente wettelijk verplicht is om een taak uit te voeren of niet. Daarnaast wordt per taak duidelijk of het ambitieniveau gedeeld wordt door brancheverenigingen zoals het GPKL en het KLO.

4 Gemeenteradar

Hieronder vindt u de Gemeenteradar. Paragraaf 1 gaat in op de rol van opdrachtgever. Paragraaf 2 en 3 gaan in op de rol van netbeheerder respectievelijk grondroerder. Tot slot wordt in paragraaf 4 de rol als beheerder van de publieke ondergrond besproken. Deze rol is opgedeeld in drie sub-rollen: het stellen van eisen aan werkzaamheden van derden, het ordenen van de ondergrond en het combineren van werkzaamheden.

4.1 Opdrachtgever

De taken die passen bij gemeenten in de rol van opdrachtgever, gaan zowel in op gemeenten als opdrachtgever voor grote projecten als op gemeenten als opdrachtgever voor (kleine) onderhoudswerkzaamheden in de ondergrond. Taak 1 gaat alleen over opdrachtgeverschap in grote projecten. Taak 2 gaat zowel over opdrachtgeverschap in grote projecten als voor onderhoudswerkzaamheden.

UBC	Algemene taak 1	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente houdt rekening met de ondergrond tijdens de ontwerpfase van een project.	Situatie 1: de gemeente maakt het ontwerp voor het project zelf.
		1.1 De gemeente doet voorafgaand aan het ontwerp (planvormingsfase) een oriëntatiemelding.
		1.2 De gemeente gaat op basis van de oriëntatiemelding na of de ligging van netten een conflict oplevert met de geplande werkzaamheden. Indien dit het geval is neemt de gemeente contact op met de betreffende netbeheerders om alternatieven voor het ontwerp te verkennen en/of de nodige beheersmaatregelen te treffen die het conflict wegnemen en afspraken hierover schriftelijk vast te leggen. De gemeente heeft hierbij het vertrekpunt dat bij het ontwerp, conform het gemeentelijk dwarsprofiel, voldoende ruimte wordt gereserveerd voor de ondergrondse infra.
		1.3 De gemeente gaat na of er op de plek van de geplande werkzaamheden netten liggen waar netbeheerders bepaalde voorwaarden aan stellen. Indien dit het geval is neemt de gemeente contact op met de netbeheerder om voorwaarden te bespreken en deze schriftelijk vast te leggen.
		Situatie 2: de gemeente besteedt het ontwerp van het project uit.
		1.4 De gemeente neemt in het contract op wie de oriëntatiemelding doet: de gemeente of de opdrachtnemer.
		1.5 De gemeente neemt in het contract op dat de opdrachtnemer het project afstemt op de aanwezige netten en hiertoe, indien nodig, overleg voert met de netbeheerders.
B	De gemeente heeft een procesbeschrijving die ertoe leidt dat de ondergrond wordt betrokken in de ontwerpen van projecten.	1.6 In de procesbeschrijving voor gemeentelijke ontwerpers staat vermeld hoe de gemeenten handelt bij het ontwerpen van een project. Wanneer de gemeente zelf het ontwerp maakt, moet ten minste worden voldaan aan 1.1-1.3. Is het projectontwerp uitbesteed, dan alleen aan 1.4 en 1.5.
C	De gemeente controleert of de ondergrond in het ontwerp wordt betrokken.	1.7 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.
		1.8 De gemeente controleert in situatie 2 of de opdrachtnemer de in het contract gemaakte afspraken over het betrekken van de ondergrond in het ontwerp, zoals beschreven in taak 1.4 en 1.5, nakomt.

UBC	Algemene taak 2	Specifieke taak/verwachting
U	Als de gemeente opdracht geeft tot: a) de uitvoering van een project, of b) de uitbesteding van het onderhoud van de openbare ruimte, doet zij dit zorgvuldig.	2.1 Bij projecten levert de gemeente de oriëntatiemelding mee aan de aannemer(s), inclusief de datum waarop deze gedaan is.
		2.2 Bij grote projecten en bij onderhoudswerkzaamheden, neemt de gemeente (resultaats)verplichtingen op in het contract die de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden en de afspraken met netbeheerders door opdrachtnemers borgen. De prijs, kwaliteit en kwantiteit van maatregelen zijn bij voorkeur vastgesteld om concurrentie op dit onderdeel te vermijden. <i>De (resultaats)verplichtingen die bijvoorbeeld opgenomen zouden kunnen worden in een contract zijn: het doen van een graafmelding, het bepalen van de exacte ligging van kabels en leidingen, de graafwerkzaamheden verrichten volgens de CROW publicatie 250 en afspraken over hoe een grondroerder dient om te gaan als hij een afwijkende ligging van een net tegenkomt.</i>
		2.3 Bij projecten en bij onderhoudswerkzaamheden houdt de gemeente in de tijdsplanning van de uitvoering van het project rekening met de tijd die nodig is om graafwerkzaamheden zorgvuldig te verrichten.
B	De gemeente heeft beleid op welke wijze zij zorgvuldigheid in acht neemt tijdens het opdrachtgeven.	2.4 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente handelt bij het geven van de opdracht om een project uit te voeren of de openbare ruimte te onderhouden. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taken 2.1-2.3.
		2.5 In het moederbestek én onderhoudscontracten van de gemeente zijn posten en voorwaarden opgenomen die de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden borgen. Voor voorbeelden zie 2.2.
C	De gemeente controleert of zij bij de uitbesteding van een project of het onderhoud van de openbare ruimte zorgvuldig opdracht geeft.	2.6 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.
		2.7 De gemeente controleert of opdrachtnemers de in het contract gemaakte afspraken over zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden nakomen.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 1 en 2?

In artikel 2, eerste lid, van de Wion staat de verplichting voor opdrachtgevers om te zorgen dat de werkzaamheden waartoe zij opdracht geven zorgvuldig kunnen worden verricht. Agentschap Telecom ziet de CROW publicatie 250¹² als belangrijke leidraad bij dit artikel. In deze richtlijn is de zienswijze op zorgvuldig opdrachtgeverschap van de meeste partijen in de graafketen opgenomen. Ook het GPKL die een deel van de gemeenten vertegenwoordigt, heeft meegewerkt aan de totstandkoming van deze publicatie.

De onder Uitvoering (U) genoemde specifieke taken zijn gebaseerd op de CROW publicatie 250. De onder Beleid (B) en Check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van uitvoeringstaken in de gemeentelijke organisatie te waarborgen. Daarnaast zijn er onder C taken vastgesteld die borgen dat de afspraken die de gemeente met opdrachtnemers maakt, worden nageleefd.

¹² De CROW publicatie 250 is per 1 januari 2017 vervangen door de CROW publicatie 500.

4.2 Beheerder van eigen netten & weesleidingen

UBC	Algemene taak 3	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente wisselt actuele liggingsgegevens van haar netten uit met het Kadaster.	3.1 De gemeente heeft de liggingsgegevens en relevante eigenschappen van haar netten digitaal beschikbaar.
		3.2 De liggingsgegevens van gemeentelijke netten worden na ontvangst van een graafmelding of oriëntatieverzoek samen met de contactgegevens van de gemeente binnen één werkdag aan het Kadaster toegezonden.
		3.3 Indien een aannemer een revisietekening aanlevert van het gemeentelijke net, dan controleert de gemeente of deze revisie overeenkomt met de feitelijke ligging van het net.
		3.4 Wijzigingen in de ligging van het gemeentelijke net, gebaseerd op: a) een revisie; of b) een melding van een afwijkende ligging door een grondroerder worden binnen 30 werkdagen opgenomen in de liggingsgegevens van de gemeentelijke netten. Indien de gemeente werkt met een ontzorgder, wordt ook binnen de termijn van 30 werkdagen een update gegeven aan de ontzorgder zodat de ontzorgder ook over actuele gegevens beschikt.
		3.5 Na een melding van het Kadaster als bedoeld in artikel 18, vierde lid, sub a, van de Wion, neemt de gemeente een weesleiding op in de liggingsgegevens van haar netten en hanteert voor deze leiding(en) dezelfde taken als genoemd onder 3.1-3.4.
B	De gemeente heeft een procesbeschrijving die ertoe leidt dat actuele liggingsgegevens van haar netten worden uitgewisseld met het Kadaster.	3.6 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente handelt bij ontvangst van een graafmelding en oriëntatieverzoek, revisies van haar netten of de melding van een weesleiding. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taken 3.2-3.5.
C	De gemeente controleert of actuele liggingsgegevens van haar netten worden uitgewisseld met het Kadaster.	3.7 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.
		3.8 De gemeente controleert of zij de liggingsgegevens van al haar netten digitaal beschikbaar heeft.

UBC	Algemene taak 4	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente treft, indien gewenst, voorzorgsmaatregelen wanneer er gegraven wordt in de buurt van een net met een grote waarde waarvan de gemeente beheerder is.	4.1 De gemeente heeft vastgesteld of zij netten met een grote waarde in beheer heeft waar zij een eis voorzorgsmaatregel aan wil meegeven.
		4.2 Indien de gemeente een eis voorzorgsmaatregel meegeeft aan haar net, dan treft zij binnen drie werkdagen nadat de grondroerder contact met haar heeft opgenomen (indien gewenst) voorzorgsmaatregelen.
B	De gemeente heeft een procesbeschrijving die ertoe leidt dat eventuele voorzorgsmaatregelen bij een net met een grote waarde op tijd worden getroffen.	4.3 In de procesbeschrijving is beschreven hoe de gemeente handelt als er gegraven wordt in de buurt van een net met een grote waarde.
C	De gemeente controleert of zij voorzorgsmaatregelen treft indien er gegraven wordt in de buurt van een net met een grote waarde.	4.4 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.
		4.5 De gemeente controleert of de inventarisatie van netten waar zij een eis voorzorgsmaatregel aan wil meegeven nog actueel is.

UBC	Algemene taak 5	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente rapporteert de schades aan haar netten die zijn ontstaan als gevolg van graafschade aan het Kadaster.	5.1 De gemeente houdt alle schades die het gevolg zijn van graafwerkzaamheden bij.
		5.2 De gemeente rapporteert één keer per jaar in januari een zo volledig mogelijk overzicht van de schades aan haar netten van het voorgaande jaar aan het Kadaster.
B	De gemeente heeft een procesbeschrijving die ertoe leidt dat schades die ontstaan zijn als gevolg van graafwerkzaamheden jaarlijks worden gemeld aan het Kadaster.	5.3 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente schades registreert en rapporteert. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taken 5.1 en 5.2.
C	De gemeente controleert of schades aan haar netten die ontstaan zijn als gevolg van graafschade worden gerapporteerd aan het Kadaster.	5.4 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 3, 4 en 5?

De meeste van bovengenoemde uitvoeringstaken (U) volgen direct uit de artikelen 10, 13, 15, 17, 18, 19, van de Wion.¹³ De onder Beleid (B) en Check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van uitvoeringstaken in de gemeentelijke organisatie te waarborgen.

Naast de specifieke taken die direct uit de Wion volgen, zijn specifieke taken 3.3, 3.4 en 4.1 toegevoegd naar aanleiding van interviews die Agentschap Telecom met gemeenten heeft gehouden. Deze taken vormen aandachtspunten om tot een geborgde naleving van de wettelijke verplichtingen te komen.

Nummer 3.3 is toegevoegd omdat in de interviews naar voren komt dat aannemers soms revisietekeningen aanleveren waar de ligging van het geplaatste net onjuist op is aangegeven. Als beheerder van het net hebben gemeenten de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor de juistheid van de liggingsgegevens. Dit is ook in het belang van de gemeente zelf, omdat juiste liggingsgegevens de kans op (toekomstige) graafschade aan gemeentelijke netten verkleinen.

Nummer 3.4 volgt uit de Wion, maar is uitgebreid met het aandachtspunt dat gemeenten bij een wijziging in de liggingsgegevens van netten ook binnen 30 dagen een update aan hun ontzorgers moeten geven. Indien dit niet gebeurt, beschikt de ontzorgers niet meer over actuele liggingsgegevens. Uit de interviews blijkt dat veel gemeenten werken met een ontzorgers en dat niet iedere gemeente zorgdraagt voor het updaten van de liggingsgegevens na een wijziging.

Nummer 4.1 is toegevoegd omdat uit de interviews blijkt dat veel gemeenten niet op de hoogte zijn van de mogelijkheid om een eis voorzorgsmaatregel aan hun netten mee te geven. Gezien het belang van eis voorzorgsmaatregelen voor het voorkomen van grote schade aan mens, milieu en economie, is het van belang dat gemeenten vastgesteld hebben of zij netten hebben met een grote waarde. Een net met een grote waarde zou voor gemeenten bijvoorbeeld een persleiding kunnen zijn die dwars door het centrum van een dorp of stad loopt of een belangrijke datakabel.

¹³ De Wion wordt op dit moment herzien. De aangepaste versie van de Wion kan een aanleiding vormen om de taken uit de Gemeenteradar die gebaseerd zijn op de Wion aan te passen aan de nieuwe versie. De verplichtingen van een netbeheerder veranderen waarschijnlijk.

4.3 Grondroerder

UBC	Algemene taak 6	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente voert graafwerkzaamheden zorgvuldig uit.	6.1 De gemeente meldt het voornemen tot het verrichten van graafwerkzaamheden ten minste 3 werkdagen en maximaal 20 werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden bij het Kadaster.
		6.2 De gemeente gaat op basis van de ontvangen gegevens van het Kadaster na of er op de graaflocatie sprake is van een net met een gevaarlijke inhoud/grote waarde. Indien dit het geval is en de netbeheerder geeft aan maatregelen te willen treffen, neemt de gemeente contact op met de netbeheerder en biedt deze de gelegenheid om de gewenste voorzorgsmaatregelen te treffen. De gemeente vangt niet aan met de werkzaamheden totdat de netbeheerder voorzorgsmaatregelen heeft getroffen. Eventuele voorzorgsmaatregelen van een beheerder of de gemeente worden zo nodig schriftelijk vastgesteld.
		6.3 De gemeente doet onderzoek naar de exacte ligging van kabels en leidingen op de graaflocatie.
		6.4 De gemeente zorgt dat de door het Kadaster ontvangen gebiedsinformatie op de graaflocatie aanwezig is.
		6.5 De gemeente neemt zorgvuldigheid in acht door netten te ontgraven en ondergraven zoals beschreven in de CROW publicatie 250.
		6.6 Indien de gemeente schade veroorzaakt aan een net, meldt zij dit aan de beheerder van het desbetreffende net.
		6.7 Indien de gemeente een net aantreft: a) dat niet in de door de Kadaster verstrekte liggingsgegevens is vermeld; of b) waarvan niet duidelijk is wie de beheerder is; of c) waarvan de ligging meer dan 1 meter afwijkt van de door het Kadaster verstrekte liggingsgegevens, dan meldt de gemeente dit bij het Kadaster.
B	De gemeente heeft een procesbeschrijving die ertoe leidt dat graafwerkzaamheden zorgvuldig uitgevoerd worden.	6.8 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente zorgvuldigheid in acht neemt tijdens de uitvoering van de graafwerkzaamheden. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taken 6.1-6.7.
C	De gemeente controleert of graafwerkzaamheden zorgvuldig uitgevoerd worden.	6.9 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 6?

Bovenstaande uitvoeringstaken (U) vloeien grotendeels voort uit de Wion. Daarnaast ziet Agentschap Telecom CROW publicatie 250 als een belangrijke leidraad voor de invulling van de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden (zoals bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Wion). Daarom is naast de verplichtingen die voortvloeien uit de Wion ook specifieke taak 6.5 opgenomen. De onder Beleid (B) en Check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van uitvoeringstaken in de gemeentelijke organisatie te waarborgen.

4.4 Regisseur van de ondergrond

4.4.1 Voorwaarden aan graafwerkzaamheden van derden

Taak 7 gaat zowel over graafwerkzaamheden van kabel- en leidingbedrijven als van andere bedrijven die graafwerkzaamheden verrichten. Sommige specifieke taken (zoals tracébeplanning) gelden specifiek voor kabel- en leidingbedrijven. Hoewel de gemeente in de hoedanigheid van grondroerder geen vergunning nodig heeft, moet zij aan dezelfde voorwaarden voldoen als derden.

UBC	Algemene taak 7	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente handhaaft de duurzame ordening van kabels en leidingen en de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden door derden in de openbare grond.	<p>7.1 Bij de vergunningaanvraag voor het leggen van netten controleert de gemeente of de derde zijn net kan leggen in het door de derde aangegeven tracé. Hierbij wordt de volgende procedure ten minste doorlopen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De gemeente geeft op basis van de oriëntatiemelding die gedaan is door de derde aan waar de derde proefsleuven moet graven. b) De gemeente controleert of het gewenste tracé voldoet aan het dwarsprofiel dat de gemeente hanteert. c) Op basis van de proefsleuven en het gemeentelijk dwarsprofiel bepaalt de gemeente of de derde zijn net kan leggen in het gewenste tracé. <p>7.2 De gemeente controleert of de derde zijn net aanlegt volgens het in de vergunning aangegeven tracé.</p> <p>7.3 De gemeente controleert of de graafmelding aanwezig is op de graaflocatie.</p> <p>7.4 De gemeente controleert de registratie van de exacte ligging van kabels en leidingen die opgezocht is door de derde (een mogelijkheid zou zijn om de aannemer foto's van proefsleuven te laten maken).</p> <p>7.5 De gemeente controleert of er een voorsteker aanwezig is.</p> <p>7.6 De gemeente controleert of derden uitvoering hebben gegeven aan de op basis van de vergunning/instemming voorgeschreven preventieve maatregelen ter bescherming van de aan te leggen kabel of leiding</p> <p>7.7 De gemeente controleert of de derde zijn buiten gebruik gestelde net verwijdert. Voor telecomkabels geldt dat deze pas 10 jaar nadat ze buiten gebruik gesteld zijn, verwijderd hoeven te worden.</p> <p>7.8 Indien de gemeente een overtreding constateert bij de controles benoemd onder 7.2 – 7.7, spreekt de gemeente de derde hierop aan. Als de derde bij herhaalde controle meermaals in overtreding is, of als de veiligheid in het geding is, legt de gemeente de werkzaamheden stil.</p>

UBC	Algemene taak 7	Specifieke taak/verwachting
B	De gemeente heeft beleid om een duurzame ordening van kabels en leidingen en de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden door derden in openbare grond te handhaven.	7.9 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente het tracé bepaalt voor de aanleg van netten. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taak 7.1.
		7.10 In de procesbeschrijving staat vermeld hoe de gemeente de duurzame ordening van kabels en leidingen en zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden in de openbare grond door derden controleert en handhaaft. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taken 7.2-7.8.
		7.11 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat vermeld dat een derde verplicht is een graafmelding te doen voorafgaand aan de graafwerkzaamheden
		7.12 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat dat een derde zijn netten moet leggen volgens het tracé dat de gemeente aangeeft in de vergunningsaanvraag.
		7.13 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat dat een derde zijn netten moet verwijderen als deze buiten gebruik worden gesteld (met uitzondering van telecomkabels).
		7.14 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat vermeld dat een derde verplicht is volgens de CROW publicatie 250 de graafwerkzaamheden te verrichten.
		7.15 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat vermeld dat een derde verplicht is de exacte ligging van netten op de graaflocatie op te zoeken en deze vast te leggen, bijvoorbeeld middels foto's.
		7.16 De gemeente stelt regels aan de vergunning/instemming voor graafwerkzaamheden in het kader van de openbare orde en veiligheid. Dit doet zij bijvoorbeeld in een verordening of in een handboek kabels en leidingen. Eén van deze regels verplicht de netbeheerder materiaal voor hun netten te gebruiken, die beschadigingen voorkomt in geval van het handmatig roeren in de ondergrond of door het met handkracht in de grond aanbrengen van voorwerpen.
C	De gemeente controleert of een duurzame ordening van kabels en leidingen en de zorgvuldige uitvoering van graafwerkzaamheden in de openbare grond gehandhaafd wordt.	7.17 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 7?

De onder Uitvoering (U) genoemde taken zijn een combinatie van regelgeving die verschillende gemeenten hanteren. Taak 7.1 borgt dat er actief gestuurd wordt op tracés waar netbeheerders hun netten leggen. Deze actieve sturing is van belang voor het op een nette manier ordenen van nieuwe kabels en leidingen door gemeenten. De taak is ook gezien vanuit de Wion van belang. Netbeheerders mogen met de aanleg, de instandhouding en de opruiming van hun netten volgens artikel 3, eerste lid, van de Wion namelijk het beheer van andere netten niet in gevaar brengen of zonder noodzaak bemoeilijken. Door als gemeente sturing te geven aan waar netbeheerders hun net mogen leggen, wordt voorkomen dat een netbeheerder zijn net zodanig aanlegt dat het net het beheer van een ander net in gevaar brengt of bemoeilijkt. Een voorbeeld van actieve sturing komt van een grote gemeente. Deze gemeente werkt op dit moment al met proefsleuven en het aanwijzen van tracés omdat zij merkt hoe belangrijk ordening is in een steeds drukker ondergrond.

Taak 7.3 en 7.4 zijn toegevoegd omdat het verrichten van graafwerkzaamheden zonder dat een aannemer weet waar de kabels en leidingen liggen zeer risicovol is. Hoewel het doen van een graafmelding bij veel aannemers al gewoonte is, bleek toch dat bij 7,3% van het totaal aantal graafschades in 2014 geen gebiedsinformatie op de graaflocatie aanwezig was.¹⁴ Het maken van proefsleuven is ook nog niet altijd gewoonte. In 50% van de schades waren geen proefsleuven gegraven.¹⁵ Het is dus nog steeds van belang om toezicht te houden op de aanwezigheid van gebiedsinformatie en het onderzoek naar de exacte ligging van kabels en leidingen. Om de kans op schade verder te verkleinen, is taak 7.5 opgenomen. Voorsteken verkleint de kans dat een kraan een kabel of leiding beschadigt. Van de schades waarbij het gereedschap bekend is, werd slechts 0,8% van de schades veroorzaakt door een schep, terwijl 61% van de schades ontstond door een kraan.¹⁵ Daarnaast is taak 7.6 toegevoegd om te borgen dat netbeheerders hun netten optimaal gaan beschermen en daarmee de kans dat een grondroerder een net beschadigt te verkleinen.

Taak 7.7 gaat in op de verwijdering van buiten gebruik geraakte kabels en leidingen. Dit is een aanbeveling die gedaan wordt in de conceptversie van het Rijksprogramma over het ontwikkelen van een structuurvisie voor de ondergrond (verder: Strong).¹⁶ De ondergrond raakt steeds voller en als uit gebruik geraakte kabels en leidingen niet verwijderd worden, wordt dit probleem steeds groter. Het is dan voorts moeilijker om het overzicht te houden van wat er nu precies in de ondergrond ligt. Daarom is het van belang dat gemeenten dit probleem nu al ondervangen. De onder beleid (B) en check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van uitvoeringstaken in de gemeentelijke organisatie te waarborgen.

---

¹⁴ KLO. (2015). *Analyse graafschades 2012 – eerste helft 2014; Bevindingen o.b.v. schaderegistraties van netbeheerders*. p. 9 t/m 11.

¹⁵ Zie voetnoot 13. Het is overigens mogelijk dat de exacte ligging van kabels en leidingen op een andere manier bepaald is dan door proefsleuven te graven.

¹⁶ Programma Strong. (2014). *Basisdocumenten toplaag. Conceptversie 6 maart 2014*. p.33. Dit document is nog niet gepubliceerd.

4.4.2 Ordening van de ondergrond

UBC	Algemene taak 8	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente ordent kabels en leidingen in de publieke ondergrond op een duurzame wijze.	8.1 De gemeente (bijv. planologen, stedenbouwers, verkeersdeskundigen) biedt in haar ontwerp conform gemeentelijke dwarsprofiel (dat gebaseerd is op de NEN7171-1), voldoende ruimte aan kabels en leidingen.
		8.2 Bij de verkoop van gemeentegrond voor nieuwbouw: a) houdt de gemeente voldoende grond in eigen bezit zodat kabels en leidingen gelegd kunnen worden conform het gemeentelijk dwarsprofiel; óf b) verkoopt de gemeente grond onder de voorwaarde dat er voldoende ruimte over blijft om kabels en leidingen te leggen conform het gemeentelijk dwarsprofiel.
		8.3 Bij reconstructiewerkzaamheden verplicht de gemeente de netbeheerders oude netten te verwijderen (en maakt afspraken over de kostenverdeling met de netbeheerder).
B	De gemeente heeft beleid en processen die een duurzame ordening van kabels en leidingen in de ondergrond borgen.	8.4 De gemeente heeft een visie geformuleerd op de ondergrond met een concrete uitwerking van de gewenste infrastructuur op het gebied van kabels en leidingen.
		8.5 In de concrete uitwerking op het gebied van kabels en leidingen, zoals genoemd in taak 8.4, is ten minste een dwarsprofiel op basis van de NEN7171-1 opgenomen dat de gemeente hanteert voor de ordening van kabels en leidingen in de publieke ondergrond.
		8.6 In de regels die een gemeente stelt aan graafwerkzaamheden (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat vermeld dat netbeheerders verplicht zijn hun oude netten te verwijderen bij reconstructiewerkzaamheden.
		8.7 De gemeente neemt leidingen met een gevaarlijke inhoud op in bestemmingsplannen en tekent aan weerszijde van de leiding een belemmeringsstrook van 5 meter in.
		8.8 In de procesbeschrijving staat vermeld op welke wijze de gemeente rekening houdt met de duurzame ordening van kabels en leidingen. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taak 8.1, 8.2 en 8.3.
C	De gemeente controleert of kabels en leidingen in de publieke ondergrond duurzaam geordend worden.	8.9 De gemeente controleert of er voldoende gedaan wordt om de visie op de ondergrond, zoals genoemd in taak 8.4, te realiseren.
		8.10 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 8?

Om de ondergrond ook in de toekomst te kunnen benutten moet deze efficiënt ingericht worden. Daarom is het belangrijk dat gemeenten op dit moment al nadenken over hoe de ondergrond zodanig ingericht kan worden dat deze ook in de toekomst voldoende ruimte biedt aan o.a. kabels en leidingen.

In voorgaande taken worden al verscheidene taken genoemd die bijdragen aan een duurzame inrichting van de ondergrond. Naast die taken is nog een aantal zaken van belang om een duurzame inrichting te realiseren, deze zijn opgenomen in taak 8 hierboven. Met deze specifieke taken volgt Agentschap Telecom de conceptversie van Strong, het Besluit externe veiligheid buisleidingen, de NPR7171-2 en de NEN7171 richtlijn.¹⁷ Daarnaast is er een enkele taak toegevoegd die niet in deze documenten genoemd is.

Taak 8.1 volgt de NPR7171-2. De NPR7171-2 benoemt dat planvormers in een vroegtijdig stadium hun ontwerp (vaak gericht op de bovengrond) af moeten stemmen met de plannen voor de ondergrond. Een van de criteria voor de haalbaarheid van het ontwerp kan zijn of de benodigde breedte voor kabels en leidingen, conform het gemeentelijk dwarsprofiel, beschikbaar is in het ontwerp.¹⁸ Voldoende ruimte voor kabels en leidingen is tevens van belang bij de verkoop van grond, taak 8.2. Rekening houden met het gemeentelijk dwarsprofiel in ontwerpplannen en bij de verkoop van grond is belangrijk omdat dit ruimtegebrek voor kabels en leidingen en bijbehorende problemen in de toekomst voorkomt.

Taak 8.3 is toegevoegd om gemeenten te stimuleren de kans te benutten om de grond te ontdoen van weesleidingen en buiten gebruik gestelde leidingen op een moment dat de grond toch al open moet. Een gemeente heeft hier een werkzame vorm voor gevonden. De gemeente geeft vorm aan deze taak middels een schouw waar alle netbeheerders aanwezig zijn. In samenspraak wordt bepaald welke netten verwijderd kunnen worden en de afspraken worden opgenomen in het bestek. Samen met taak 7.6 borgt deze taak dat er ruimte blijft voor toekomstig gebruik van de ondergrond.

Taak 8.4 gaat over het ontwikkelen van een ruimtelijke structuurvisie. In de NPR7171-2 wordt een ruimtelijke structuurvisie als eerste stap genoemd om tot een inrichting van de openbare ruimte te komen. Op dit moment wordt op nationaal niveau een structuurvisie voor de ondergrond ontwikkeld. Strong, evenals de NPR7171-2¹⁷, benoemen dat het van belang is dat deze nationale visie vertaald wordt naar een visie op gemeentelijk niveau. Een gemeentelijke structuurvisie biedt alle partijen die te maken hebben met de openbare ondergrond de mogelijkheid om activiteiten af te stemmen op toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast is een visie een essentiële voorwaarde voor gemeenten om regie te kunnen voeren op de inrichting van de ondergrond.

Taak 8.5 gaat over de ordening van kabels en leidingen volgens een vast dwarsprofiel. In Strong wordt de aanbeveling gedaan om als gemeente ideaalprofielen op te stellen voor de ordening van kabels en leidingen in de ondergrond.¹⁹ In de NEN7171-1 worden voorbeelden gegeven van dwarsprofielen die gemeenten zouden kunnen hanteren. Het ordenen volgens dwarsprofielen biedt volgens de NEN7171-1 zowel gemeenten als netbeheerders verscheidene voordelen zoals minder uitval van essentiële diensten en meer veiligheid voor de omgeving.²⁰

Taak 8.7 gaat over leidingen met een gevaarlijke inhoud. Gemeenten zijn volgens het Besluit externe veiligheid buisleidingen verplicht om leidingen met een gevaarlijke inhoud met een belemmeringsstrook op te nemen in bestemmingsplannen.²¹ Het is van belang dat gemeenten dit besluit volgen omdat daarmee het veiligheidsrisico voor mens en milieu wordt verkleind. De overige onder Beleid (B) en Check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van de taken 8.1-8.4 in de gemeentelijke organisatie te waarborgen.

¹⁷ De NEN7171 richtlijn is ontwikkeld in opdracht van het KLO.

¹⁸ NPR7171-2. (2009). *Ordening van ondergrondse netten – Deel 2: procesbeschrijving*. p.10, 12 en 14.

¹⁹ Programma Strong (2014). *Basisdocumenten toplaag. Conceptversie 6 maart 2014*. p.31. Dit document is niet gepubliceerd.

²⁰ NEN7171-1. (2009). *Ordening van ondergrondse netten – Deel 1: criteria*. p. 9.

²¹ Artikel 14, eerste lid, Besluit externe veiligheid buisleidingen.

4.4.3 Combineren van graafwerkzaamheden

UBC	Algemene taak 9	Specifieke taak/verwachting
U	De gemeente voert strategieoverleg met netbeheerders om lange termijnplannen op elkaar af te stemmen.	9.1 De gemeente heeft een lange termijnplanning met daarin opgenomen wanneer haar netten onderhouden en vervangen moeten gaan worden.
		9.2 De gemeente houdt structureel overleg met netbeheerders, ten minste 2 keer per jaar, waar plannen voor meerdere jaren worden gepresenteerd en bekeken wordt of werkzaamheden gecombineerd plaats kunnen vinden.
	De gemeente verplicht het gecombineerd uitvoeren van werkzaamheden van haarzelf en van netbeheerders.	9.3 De gemeente heeft overzicht waar en wanneer er binnen de gemeentegrenzen graafwerkzaamheden worden verricht.
		9.4 Indien een gemeente begint met een projecten in de ondergrond, nodigt zij andere netbeheerders uit om hun werkzaamheden op hetzelfde moment uit te voeren.
		9.5 Als een gemeente een vergunningaanvraag van een derde ontvangt om de grond in te mogen gaan, stimuleert de gemeente de derde onderzoek te doen naar de mogelijkheden van combi-werkzaamheden met andere netbeheerders.
		9.6 Tijdens de uitvoering van een combi-project waar de gemeente initiatiefnemer is, zoals benoemd in taak 9.4, houdt de gemeente overleg met de verschillende partijen. In dit overleg worden knelpunten besproken en het afgeronde project wordt geëvalueerd.
		9.7 Na werkzaamheden stelt de gemeente een periode van graafrust in (met uitzondering van calamiteiten, huisaansluitingen met leveringsplicht en openbare telecomkabels).
B	De gemeente heeft processen die strategieoverleg met netbeheerders mogelijk maken.	9.8 In de procesbeschrijving staat vermeld dat de gemeente structureel strategieoverleg met netbeheerders houdt. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taak 9.1 en 9.2.
	De gemeente heeft beleid en processen die het gecombineerd uitvoeren van werkzaamheden van netbeheerders borgen.	9.9 In de regels van de gemeente (bijv. in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat vermeld dat netbeheerders bij werkzaamheden geacht worden onderzoek te doen naar de mogelijkheden van combi-werkzaamheden met andere netbeheerders.
		9.10 In de procesbeschrijving staat vermeld op welke wijze de gemeente het tegelijkertijd uitvoeren van werkzaamheden door de gemeente zelf en door netbeheerders stimuleert. Bij de inrichting van de processen moet ten minste worden voldaan aan de taak 9.3-9.6.
		9.11 In de regels van de gemeente (zoals in een verordening of in een handboek kabels en leidingen) staat dat na werkzaamheden een periode van graafrust ingesteld wordt.
C	De gemeente controleert of werkzaamheden van haarzelf en netbeheerder gecombineerd uitgevoerd worden.	9.12 De gemeente controleert of haar eigen medewerkers de werkprocessen volgen
		9.13 De gemeente houdt toezicht of de graafrust nageleefd wordt.

Wat is de motivering voor de invulling van taak 9?

Het belang van een coördinatietaak voor gemeenten wordt zowel door het KLO²² als in het Rijksbeleid Strong²³ benoemd. Middels deze coördinatietaak kunnen gemeenten bevorderen dat werkzaamheden in de ondergrond zoveel als mogelijk gebundeld worden. De maatschappelijke winst bij de uitvoering van deze taak is groot omdat de grond minder vaak open hoeft. Hierdoor treedt minder degeneratie van wegdek op en is er minder overlast voor burgers. Daarnaast is het risico dat er een kabel of leiding geraakt wordt kleiner.

Met de invulling van taak 9 wordt de handreiking van het KLO over regie in de ondergrond gevolgd. In deze handreiking is een centrale rol voor gemeenten weggelegd. Er wordt een duidelijke beschrijving gegeven van wat er van gemeenten verwacht wordt. Deze is overgenomen met de invulling van taak 9. De overige onder Beleid (B) en Check op de uitvoering (C) genoemde taken zijn geformuleerd om de naleving van uitvoeringstaken in de gemeentelijke organisatie te waarborgen.

---

²² KLO. (2008). *Handreiking. Efficiency bij aanleg van kabels en leidingen > een gezamenlijk uitdaging. Proactieve regie in de ondergrond.*

²³ Programma Strong (2014). *Basisdocumenten toplaag. Conceptversie 6 maart 2014.* p.31. Dit document is niet gepubliceerd.

Deze brochure is een uitgave van:

Agentschap Telecom
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 450 | 9700 AL Groningen
T +31 (0)50 587 74 44 (ma t/m vrij 8.30 - 17.00)
wion@agentschaptelecom.nl
www.agentschaptelecom.nl

Mei 2018 | 112462